

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 581/2016-13

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 21. septembra 2016 predbežne prerokoval sťažnosť [REDAKOVANÉ], zastúpenej advokátom JUDr. Andrejom Lehoťanom, Mickiewiczova 2, Bratislava, vo veci namietaného porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 48 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 36 ods. 1 a čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 45 C 112/2005 a uznesením Krajského súdu v Košiciach č. k. 9 Co 402/2015-179, 9 Co 403/2015 z 19. mája 2016 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť [REDAKOVANÉ] o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 12. septembra 2016 doručená sťažnosť [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľka“), ktorou namieta porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 48 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“)

a čl. 36 ods. 1 a čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Košice II (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 45 C 112/2005 (ďalej aj „uznesenie okresného súdu“) a uznesením Krajského súdu v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) č. k. 9 Co 402/2015-179, 9 Co 403/2015 z 19. mája 2016 (ďalej aj „uznesenie krajského súdu“).

2. Zo sťažnosti vyplýva, že sťažovateľka v procesnom postavení žalovanej bola rozsudkom okresného súdu č. k. 45 C 112/2005-136 z 15. februára 2011 (ďalej len „rozsudok okresného súdu“) zviazaná žalobcovi zaplatiť sumu 7 550,55 € do 15 dní od právoplatnosti rozsudku. Uznesením krajského súdu však bolo odvolanie proti uvedenému rozsudku odmietnuté ako podané oneskorene, pričom súčasne bolo potvrdené uznesenie okresného súdu č. k. 45 C 112/2005-155 z 27. januára 2015, ktorým okresný súd návrh na odpustenie zmeškanej lehoty zamietol.

3. Sťažovateľka v sťažnosti podrobne opisuje celý priebeh označeného súdneho konania, v ktorom jej bol z dôvodu neznámeho pobytu uznesením okresného súdu z 8. decembra 2010 ustanovený opatrovník z radov zamestnancov iného okresného súdu so sídlom v [REDAKOVANÉ] ktorému bolo doručené predvolanie na 15. február 2011, ako aj rozsudok na tomto pojednávaní vyhlásený. Vzhľadom na nevedomosť sťažovateľky o rozsudku okresného súdu v čase jeho vydania sťažovateľka tvrdí, že proti tomuto rozsudku mohla podať odvolanie až potom, ako sa o jeho obsahu dozvedela 29. septembra 2014 prostredníctvom svojho splnomocneného zástupcu. Odvolanie proti rozsudku okresného súdu z 22. novembra 2014 však bolo uznesením krajského súdu odmietnuté potom, ako bol uznesením okresného súdu č. k. 45 C 112/2005-155 z 27. januára 2015 zamietnutý ďalší súčasne podaný návrh sťažovateľky na odpustenie zmeškania lehoty na podanie odvolanie proti rozsudku okresného súdu.

4. Porušenie označených práv sťažovateľka vidí v nesprávnom postupe okresného súdu, ktorý bez toho, aby urobil všetky úkony pre zistenie jej pobytu, uspokojil sa so správou Okresného riaditeľstva Policajného zboru [REDAKOVANÉ] o jej evidovanom pobyte bez

jeho reálneho preskúmania na mieste príslušníkmi Policajného zboru. Opatrovníka sťažovateľke pritom okresný súd neustanovil z okruhu jej rodinného, pracovného alebo iného (účastníkovi konania blízkeho) prostredia, ako to predpokladal § 29 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“), ale z justičného prostredia bez akejkoľvek väzby ustanoveného opatrovníka na osobu sťažovateľky. Podľa názoru sťažovateľky bol výklad § 29 OSP konajúcimi súdmi „čisto formalistický a je evidentné, že uvedeným postupom súd nemal záujem o ochranu práv sťažovateľky, ale ustanovenie opatrovníka bolo len formálnym úkonom, ktorý by mal len urýchliť súdne konania, prakticky samotným zriadením doručovacieho miesta. Akákoľvek ochrana práv sťažovateľky bola čisto iluzórna.“. Na podporu svojej argumentácie sťažovateľka poukazuje na nálezy Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. IV. ÚS 450/2009 z 29. apríla 2009, sp. zn. II. ÚS 536/2008, I. ÚS 3269/200,7 ako aj uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 8 Sža 27/2008.

5. Sťažovateľka tiež namieta, že v danom prípade o ustanovení konkrétneho opatrovníka nerozhodovala kompetentná osoba (teda sudca), ale súdny zamestnanec, ktorý na to nebol oprávnený. Postup okresného súdu tak nezodpovedá požiadavke práva „na to, aby jej záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom“. V súvislosti s tvrdeniami o formálnych dôvodoch ustanovenia opatrovníka z radov zamestnancov iného okresného súdu sťažovateľka poukazuje aj na zverejňované súdne rozhodnutia, z ktorých je zistiteľné, že daný vyšší súdny úradník „vystupuje ako opatrovník vo viac, ako tisíc konaniach. Vzhľadom na pracovnú vyťaženosť súdnych úradníkov nie je reálne možné, aby funkciu opatrovníka mohol aj skutočne vykonávať. Taktiež uvedená činnosť je nad rámec jeho pracovných povinností a bez akéhokolvek ohodnotenia, čo zakladá neexistenciu motivácie vykonávať svoju funkciu svedomito.

Je verejným tajomstvom, že súdny úradník, ako opatrovník účastníka je čisto formalistický nástroj, ktorého jedinou úlohou je vytvoriť doručovacie miesto, aby súd mal pro forma splnené procesné podmienky a mohol, vo veci konať, pokiaľ možno čo najrýchlejšie a čo najjednoduchšie. O ochrane práv účastníkov tu nemožno hovoriť.

Obdobnou problematikou procesu ustanovovania opatrovníka sa Ústavný súd SR zaoberal v náleze II. ÚS 556/2012-39 zo dňa 21.02.2013, kde v obsahovo podobnej veci skonštatoval porušenie základného práva sťažovateľky.“

6. Vo vzťahu k uzneseniu krajského súdu sťažovateľka tvrdí, že krajský súd sa jej odvolacími dôvodmi vôbec nezaoberal, rozhodnutie je zmätočné, nepreskúmateľné a striktne arbitrálne, pretože krajský súd mal uzavrieť, že ňou uvádzané dôvody sú právne irelevantné. Pritom poukazuje na ustálené názory doterajšej súdnej prax, podľa ktorej sa „za odňatie možnosti konať pred súdom považuje aj taký postup, keď odvolací súd odmietne odvolanie ako oneskorene podané podľa § 218 ods. 1 písm. a) Občianskeho súdneho poriadku, hoci pre také rozhodnutie neboli splnené zákonné podmienky (viď aj rozhodnutie uverejnené v Zbierke rozhodnutí a stanovísk súdov SR pod č. 23, ročník 1994)“.

7. Vzhľadom na uvedené sťažovateľka ústavnému súdu navrhuje, aby vo veci samej takto rozhodol:

„I. Základné právo sťažovateľky na súdnu ochranu, na prerokovanie veci v jej prítomnosti, ako aj na to, aby sa mohla vyjadriť ku všetkým vykonaným dôkazom, podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru a čl. 46 ods. 1, čl. 48 Ústavy SR, ako aj čl. 36 ods. 1 a čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd, v konaní vedenom na Okresnom súde Košice II pod sp. zn. 45C/112/2005 porušené boli.

II. Základné právo sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Krajského súdu v Košiciach sp. zn. 9Co/402/2015-179 zo dňa 19.05.2016 porušené boli.

III. Rozsudok Okresného súdu Košice II sp. zn. 45C/112/2005-136 zo dňa 15.02.2011 zrušuje a vec vracia na ďalšie konanie.

IV. Sťažovateľke priznáva náhradu trov právneho zastúpenia za dva úkony právnej služby v sume 491,84 Eur, ktorú je Okresný súd Košice II povinný zaplatiť na účet advokátovi sťažovateľky JUDr. Andrejovi Lehoťanovi do jedného mesiaca od právoplatnosti nálezu.“

II.

8. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

9. Podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavný súd návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak. Skúma pritom tak všeobecné, ako aj osobitné náležitosti návrhu (sťažnosti) podľa ustanovení § 20, § 50 a § 53 zákona o ústavnom súde vrátane okolností, ktoré by mohli byť dôvodom na jeho odmietnutie.

10. Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

11. Podľa § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde sťažnosť nie je prípustná, ak sťažovateľ nevyčerpal opravné prostriedky alebo iné právne prostriedky, ktoré mu zákon na ochranu jeho základných práv alebo slobôd účinne poskytuje a na ktorých použitie je sťažovateľ oprávnený podľa osobitných predpisov.

12. Podstata námietok sťažovateľky spočíva v tom, že nesprávnym postupom okresného súdu jej mal byť v konaní bez splnenia zákonných podmienok ustanovený opatrovník, v dôsledku čoho mala byť sťažovateľke odňatá možnosť konať pred súdom.

Rovnakého pochybenia sa podľa sťažovateľky dopustil aj krajský súd, ktorý akceptoval ustanovenie opatrovníka sťažovateľke okresným súdom, keďže odvolanie podané sťažovateľkou považoval za oneskorene podané, vychádzajúc z dátumu doručenia predmetného rozsudku okresného súdu opatrovníkovi, a nie sťažovateľke, a ktorý tiež uznesenie okresného súdu o zamietnutí návrhu na odpustenie zmeškanej lehoty potvrdil ako vecne správne.

13. Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu princíp subsidiarity zakotvený v čl. 127 ods. 1 ústavy znamená, že ústavný súd môže konať o namietanom porušení sťažovateľových práv a vecne sa zaoberať iba tými sťažnosťami, ak sa sťažovateľ nemôže v súčasnosti a nebude môcť ani v budúcnosti domáhať ochrany svojich práv pred iným súdom prostredníctvom iných právnych prostriedkov, ktoré mu zákon na to poskytuje. Namietané porušenie niektorého zo základných práv alebo slobôd teda nezakladá automaticky aj právomoc ústavného súdu na konanie o nich. Pokiaľ ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby zistí, že ochrany toho základného práva alebo slobody, porušenie ktorých namieta, sa sťažovateľ môže domôcť využitím jemu dostupných a aj účinných právnych prostriedkov nápravy, prípadne iným zákonom upraveným spôsobom pred iným súdom alebo pred iným štátnym orgánom, musí takúto sťažnosť odmietnuť z dôvodu nedostatku svojej právomoci na jej prerokovanie (mutatis mutandis I. ÚS 6/04, IV. ÚS 179/05, IV. ÚS 243/05, II. ÚS 90/06, III. ÚS 42/07).

14. Zmyslom a účelom uvedeného princípu subsidiarity je to, že ochrana ústavnosti nie je a ani podľa povahy veci nemôže byť výlučne úlohou ústavného súdu, ale je úlohou všetkých orgánov verejnej moci v rámci im zverených kompetencií. Všeobecné súdy, sú primárne zodpovedné aj za dodržiavanie tých práv a základných slobôd, ktoré ústava alebo medzinárodná zmluva dotknutým fyzickým osobám zaručuje. Ústavný súd predstavuje v tejto súvislosti ultima ratio inštitucionálny mechanizmus, ktorý nasleduje až v prípade nefunkčnosti všetkých ostatných orgánov verejnej moci, ktoré sa na ochrane ústavnosti podieľajú. Opačný záver by znamenal popieranie princípu subsidiarity právomoci ústavného súdu podľa zásad uvedených v § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde (III. ÚS 149/04, IV. ÚS 135/05).

15. Pokiaľ ide o sťažnosťou napadnutý postup okresného súdu, ústavný súd uvádza, že tento vrátane uznesenia okresného súdu sp. zn. 45 C 112/2005 z 8. decembra 2010, ako aj rozsudku okresného súdu č. k. 45 C 112/2005-136 z 15. februára 2011 podliehal revíznej právomoci krajského súdu v rámci odvolacieho konania. Prieskum vykonaný ústavným súdom by tak bol v rozpore s princípom subsidiarity zakotveným v čl. 127 ods. 1 ústavy, pretože jeho preskúmanie na základe podaného odvolania patrilo do právomoci krajského súdu.

16. Na základe uvedeného ústavný súd v časti smerujúcej proti napadnutému postupu okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 45 C 112/2005 sťažnosť odmietol pre nedostatok právomoci na jej prerokovanie podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

17. V súvislosti s právomocou ústavného súdu sťažovateľka tiež uvádza, že uznesenie krajského súdu č. k. 9 Co 402/2015-179, 9 Co 403/2015 z 19. mája 2016 nemohla v zmysle § 419 a nasl. Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“) napadnúť dovolaním, pretože toto uznesenie nie je uznesením vo veci samej a ani uznesením, ktorým sa konanie končí. Ústavný súd sa však s uvedeným názorom sťažovateľky nestotožňuje, pretože uznesenie krajského súdu, ktorým bolo odmietnuté jej odvolanie ako podané oneskorene, je rozhodnutím, ktorým sa ňou iniciované odvolacie konanie skončilo (aj keď bez toho, aby ňou prednesené námietky proti rozsudku okresného súdu a jeho vydaniu predchádzajúcemu postupu boli krajským súdom meritórne posúdené).

18. Ústavný súd štandardne vychádza z názoru, že na skúmanie prípustnosti návrhu na začatie súdneho konania, jeho opodstatnenosti, dodržania zákonných lehôt, oprávnenosti navrhovateľa takýto návrh podať, právomoci o ňom konať a rozhodnúť, či splnenia iných zákonom ustanovených náležitostí je zásadne príslušný orgán, ktorý rozhoduje o merite návrhu – inými slovami, právomoc konať o veci, ktorej sa návrh týka, v sebe obsahuje právomoc skúmať to, či návrh zodpovedá tým podmienkam, ktoré pre konanie o ňom ustanovuje príslušný procesný kódex. Ingerencia ústavného súdu do výkonu tejto právomoci všeobecných súdov je opodstatnená len v prípade jeho nezlučiteľnosti s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou (I. ÚS 74/02, I. ÚS 115/02, I. ÚS 46/03). V tejto

súvislosti ústavný súd konštatuje, že uvedené obdobne platí, aj pokiaľ ide o skúmanie prípustnosti návrhu na začatie dovolacieho konania, jeho opodstatnenosti a pod. Následkom toho sa ústavný súd pri posudzovaní otázky o prípustnosti dovolania v zásade obmedzuje, avšak pri predbežnom prerokovaní sťažnosti podľa čl. 127 je vždy povinný preskúmať svoju vlastnú právomoc z hľadiska, či tejto právomoci nepredchádza právomoc iného súdu, ktorý by bol oprávnený sťažovateľovi poskytnúť ochranu pred namietaným porušením ním označovaných základných práv a slobôd.

19. Podľa § 420 písm. f) CSP je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

20. V ustanovení § 420 CSP sú taxatívne vypočítané procesné vady konania takého stupňa závažnosti, pre ktorý je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu (rozsudku aj uzneseniu) odvolacieho súdu; pokiaľ sa v konaní vyskytne niektorá z týchto procesných väd, je dovolanie prípustné aj proti rozhodnutiu, proti ktorému inak tento opravný prostriedok nie je prípustný. Prípustnosť dovolania podľa tohto ustanovenia je tak založená na princípe univerzality, čo znamená, že dovolaním možno napadnúť každé rozhodnutie odvolacieho súdu, ktorým sa konanie skončilo bez ohľadu na to, či sa o podstate odvolania rozhodovalo alebo konanie o odvolaní bolo odvolacím súdom odmietnuté.

21. Ústavný však súd dopytom na okresnom súde zistil, že sťažovateľka proti uzneseniu krajského súdu č. k. 9 Co 402/2015-179, 9 Co 403/2015 z 19. mája 2016 dovolanie nepodala, hoci zo sťažovateľkou prezentovaných námietok zjavne vyplýva jej názor, podľa ktorého jej bola postupom krajského súdu (v spojení s postupom okresného súdu) „odňatá možnosť konať pred súdom“ a malo dôjsť k porušeniu ňou označených základných práv zaručených čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. čl. 36 ods. 1 listiny, čl. 48 ústavy a čl. 38 ods. 2 ústavy, ako aj práva zaručeného čl. 6 ods. 1 dohovoru. Inými slovami, krajský súd sa odmietnutím odvolania sťažovateľky mal vlastne dopustiť nesprávneho procesného postupu, ktorý znemožnil prerokovanie odvolania sťažovateľky (a vo svojej podstate

uskutočnenie jej patriaceho procesného práva). V takom prípade však sťažovateľka mala možnosť napadnúť namietané uznesenie krajského súdu v zákonnej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) dovolaním podľa § 420 písm. f) CSP. Ak sťažovateľka proti namietanému uzneseniu krajského súdu dovolanie nepodala, nevyčerpala opravný prostriedok, ktorý jej zákon na ochranu jej základných práv a slobôd účinne poskytoval a na ktorých použitie bola oprávnená.

22. Meritórne preskúmanie sťažnosti sťažovateľky ústavným súdom v situácii, keď sťažovateľka nevyužila právny prostriedok ochrany svojich základných práv, ktorý jej zákon účinne poskytoval, t. j. nepodala dovolanie, hoci ho podať mohla a mala, by bolo porušením princípu subsidiarity ako sťažnostného atribútu vzťahu medzi ústavným súdom a sústavou všeobecných súdov, na ktorom je založené rozhodovanie o sťažnostiach podľa čl. 127 ods. 1 ústavy.

23. Vzhľadom na tieto skutočnosti a závery ústavný súd pri predbežnom prerokovaní odmietol aj zvyšnú časť sťažnosti sťažovateľky smerujúcu proti uzneseniu krajského z dôvodu jej neprípustnosti (§ 25 ods. 2 v spojení § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde).

24. Po odmietnutí sťažnosti ako celku bolo už bez právneho významu zaoberať sa ďalšími návrhmi sťažovateľky.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 21. septembra 2016